

Opgave 1 De media en de positie van Wilders

tekst 1

Is een krant meer dan een spiegel?

J.A.A. van Doorn – Al vaker is opgemerkt dat er in de media soms bijzonder interessante discussies ontstaan die echter na een week weer 5 blijken te zijn uitgedoofd. Onlangs was dat het geval met de vraag of een krant belangrijk nieuws mag of moet weigeren indien de redactie tegen de toon of inhoud gegronde bezwaren heeft. 10 Aanleiding was het beruchte artikel van Geert Wilders waarin hij de even malle als malicieuze suggestie doet de Koran te verbieden, zoals immers ook met het zijns inziens vergelijkbare ‘Mein Kampf’ 15 is gebeurd. Het stuk werd door de redactie van *NRC Handelsblad* geweigerd. Plaatsvervangend hoofdredacteur Sjoerd de Jong noemde het naar aanleiding van een vraag van een lezer, 20 beneden niveau en geen zinvolle bijdrage aan de maatschappelijke discussie. “Een opiniepagina is een platform voor zinnige, originele en 25 prikkelende meningen, geen propagandamuur”. *De Volkskrant* plaatste het stuk van Wilders wel, niet verwonderlijk omdat deze krant zich de laatste jaren een 30 gezocht forum toont voor anti-islam-activisten. Toch wekte ‘de woeste aanval’ (Sjoerd de Jong) van Wilders ter redactie kennelijk enige verlegenheid zodat men de onbedoeld komische 35 oplossing koos zich in het eraanstaand afgedrukte redactionele commentaar af te vragen “in hoeverre de fractievoorzitter van de PVV nog toerekeningsvatbaar is”. 40 De krant maakte de blunder weer enigszins goed door een dag of tien later, op 18 augustus, royaal ruimte te

bieden aan een debat over de belangwekkende vraag welke selectiecriteria 45 krantenredacties hanteren. Naar blijkt namen zowel Arendo Joustra van *Elsevier* als Jaffe Vink van *Opinio* het standpunt in dat ze het stuk zonder meer zouden hebben geplaatst om de 50 eenvoudige reden dat Wilders met negen man in de Kamer is vertegenwoordigd en dus onmogelijk genegeerd kan worden; het is van belang te weten waarvoor hij staat. (...) 55 Pikant wordt de discussie met de mededeling van Joustra dat het niet aan journalisten is te oordelen of standpunten goed of slecht zijn. Nieuws is nieuws. Dat is waarschijnlijk grappig 60 bedoeld. Je hoeft maar vijf minuten door *Elsevier* te bladeren om te zien waar de wind vandaan komt. De keuze van de onderwerpen en de manier waarop ze worden gepresenteerd en 65 becommentarieerd zijn uitgesproken eenzijdig. Wie daarna bijvoorbeeld *De Groene Amsterdammer* ter hand neemt, komt in een volslagen ander politiek klimaat terecht. De bladen zijn 70 onverwisselbaar, omdat de medewerkende journalisten dat niet zijn. Nu is het juist dat de kleuring van kranten en weekbladen veel minder uitgesproken is dan pak weg een halve 75 eeuw geleden. Al zijn de hoofdredactionele commentaren doorgaans nog redelijk consistent – maar zeker niet stereotype en voorspelbaar –, van de overige inhoud is dat lang niet altijd 80 te zeggen. (...) De huiver om sterk afwijkende en zelfs verwerpelijke meningen uit krant en weekblad te weren heeft ongetwijfeld te maken met historische ervaringen

- 85 waarop momenteel met enige schaamte wordt teruggekeken. In de discussie in *de Volkskrant* wijst de politicoloog Meindert Fennema op de schandalige manier waarop destijds
- 90 Hans Janmaat en zijn Centrum-democraten door de gezamenlijke pers kapotgeschreven zijn. (...) Fennema is consequent en trekt uit het lot van Janmaat de conclusie dat ook Wilders
- 95 door de media niet voor de voeten moet worden gelopen. Ze hebben, stelt hij, "niet de taak Wilders te bestrijden. Dat hoort niet in de media thuis, die
- 100 moeten erover berichten". Ik ben het hiermee oneens omdat Wilders in de Nederlandse politiek een volstrekt nieuw en onacceptabel fenomeen vormt. In heel onze parlementaire geschiedenis van 150 jaar valt er geen
- 105 partij aan te wijzen die haar bestaansrecht uitsluitend ontleent aan een onophoudelijk voortgezette hetze tegen een niet onaanzienlijke Nederlandse bevolkingsgroep. Die hetze bestrijden
- 110 is niet in de laatste plaats een taak van de media.

bron: Trouw.nl van 25 augustus 2007

J.A.A. van Doorn was socioloog en columnist. Hij is op 14 mei 2008 overleden.

Hij geldt als een van de grondleggers van de moderne sociologie in Nederland.

tekst 2

Wilders gebaat bij media-aandacht voor integratie

- (...) Communicatiewetenschapper dr. Rens Vliegthart (Vrije Universiteit) onderzocht de berichtgeving over integratie van minderheden (...) op de
- 5 populariteit van anti-immigratiepartijen. Hij onderzocht hoeveel aandacht er was voor integratie, hoe het onderwerp besproken werd en wat de gevolgen van deze berichtgeving waren voor
- 10 steun voor politieke partijen als de CentrumDemocraten, Lijst Pim Fortuyn en de Partij voor de Vrijheid.
- Inhoud van berichten verandert**
Het onderzoek, waarvoor duizenden
- 15 krantenberichten tussen 1995 en 2006 zijn geanalyseerd, laat zien dat de aandacht voor integratie van minderheden sterk is toegenomen. (...) Wat (...) opvallend is, is dat de inhoud
- 20 van deze artikelen ook erg is veranderd. In het midden van de jaren negentig benadrukten de kranten nog vaak het multiculturele karakter van de Nederlandse samenleving. Dagbladen
- 25 berichtten positief over de verschillende culturen in dit land. Immigranten mochten vooral hun eigen cultuur niet verliezen, respect was het toverwoord en culturele verschillen
- 30 werden gekoesterd. Dit is radicaal veranderd. Sinds 2001 wordt er vooral gesproken over de bedreiging van andere culturen en religies, met name de islam. Vaak gaat het om de angst
- 35 voor aanslagen door moslim-extremisten, voor onbeheerde tassen in treinen en bommeldingen op Schiphol. Maar ook uitspraken van Geert Wilders over de 'algehele islamisering van de
- 40 Nederlandse cultuur' vinden hun weg naar de krantenpagina's. (...) Iets meer dan de helft van de artikelen die je in de krant leest gaat over de gevaren van de islam. (...)
- 45 **Media-aandacht goed voor anti-immigratiepartijen**
Deze veranderingen zijn vooral goed nieuws voor politieke partijen die

- migranten liever zien gaan dan komen.
- 50 Geert Wilders is er bij gebaat dat integratie belangrijk gevonden wordt. Hoe meer media-aandacht voor integratie, hoe belangrijker mensen dit onderwerp vinden. En hoe belangrijker
- 55 mensen een onderwerp vinden, hoe zwaarder het meeweegt als ze moeten bepalen op welke partij ze gaan stemmen. De populariteit van anti-immigratiepartijen wordt dus sterk
- 60 beïnvloed door media-aandacht voor immigratie. En als de media-aandacht zich dan ook nog eens richt op de mogelijke bedreiging van de islam voor Nederland, kan Wilders de komende
- 65 peilingen met een gerust hart tegemoet zien. Berichtgeving over integratie beïnvloedt je mening én je stemgedrag. Niet alleen als het gaat om immigratie en
- 70 integratie, maar ook bij talloze andere onderwerpen. Lees voorzichtig.

bron: Kennislink.nl van 23 november 2007; Rens Vliegenthart promoveerde onlangs aan de Vrije Universiteit Amsterdam en is nu als communicatiewetenschapper verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Bron van dit artikel uit Kennislink: Vliegenthart, Rens (2007). Framing Immigration and Integration. Facts, Parliament, Media and Anti-Immigrant Party Support in the Netherlands. Amsterdam: proefschrift Vrije Universiteit.

Opgave 1 De media en de positie van Wilders

Bij deze opgave horen de teksten 1 en 2 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In augustus 2007 publiceerde *de Volkskrant* een ingezonden brief van Geert Wilders. De partijleider van de Partij voor de Vrijheid (PVV) schrijft hierin dat de Koran verboden moet worden. Die ingezonden brief zorgde voor veel ophef.

Lees de regels 1 tot en met 54 van tekst 1.

De brief van Wilders werd geweigerd door de redactie van *NRC Handelsblad* (regels 15-26). *De Volkskrant* plaatste het stuk van Wilders wel (regels 27-28). Van Doorn vindt dat deze krant zich een forum toont voor anti-islamactivisten. Ter verdediging kan de redactie van *de Volkskrant* aanvoeren dat zij zich ten aanzien van de berichtgeving over de brief van Wilders aan een bepaalde journalistieke regel heeft gehouden.

- 2p 1 Met welke journalistieke regel kan de redactie haar besluit verdedigen om het stuk van Wilders wel te plaatsen?
Leg uit hoe blijkt dat de redactie zich aan deze regel heeft gehouden.

NRC Handelsblad weigerde het artikel van Wilders te plaatsen, terwijl *de Volkskrant* het wel plaatste. De **redactie** bepaalt of een artikel al dan niet geplaatst wordt, niet de directie.

- 2p 2 In welk document is de relatie tussen de redactie en de directie vastgelegd en welk belang heeft de redactie daarbij?

De Volkskrant en *NRC Handelsblad* worden beschouwd als kwaliteitskranten.

- 2p 3 Geef twee inhoudelijke kenmerken van kwaliteitskranten.

- 2p 4 Waarin verschillen *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant*? Noem een verschil in politieke kleur of identiteit.

Lees de regels 55 tot en met 80.

Als voorbeelden van politieke kleuring noemt Van Doorn de opinieweekbladen *Elsevier* en *De Groene Amsterdammer*.

- 2p 5 Welke politieke kleur wordt in het algemeen toegeschreven aan *Elsevier* en welke politieke kleur aan *De Groene Amsterdammer*?

Van Doorn zegt dat de kleuring van kranten en weekbladen veel minder uitgesproken is dan ongeveer een halve eeuw geleden (zie de regels 72-75).

- 2p 6 Door welke sociaal-culturele ontwikkeling is deze kleuring minder uitgesproken geworden? Licht je antwoord toe.

Lees de regels 81 tot en met 111.

De schrijver van dit artikel socioloog J.A.A. van Doorn ziet bij het al dan niet plaatsen van sterk afwijkende meningen in de krant een andere taak van de pers dan politicoloog Fennema. Fennema benadrukt de informerende functie van de media/pers. Van Doorn benadrukt andere maatschappelijke functies van de media.

- 4p **7** Welke andere maatschappelijke functies van de media benadrukt Van Doorn? Noem er twee en leg elke functie uit.

Maak gebruik van tekst 1.

Er ontstond een debat over de vraag welke selectiecriteria krantenredacties dienen te hanteren bij zeer betwistbare opinies (zie de regels 40-45). Krantenredacties maken elke dag een selectie van het nieuws. Dit gebeurt aan de hand van verschillende criteria zoals de actualiteit of de gebeurtenissen vinden dichtbij plaats.

- 2p **8** Welke andere selectiecriteria kunnen voor de redactie van de Volkskrant de doorslag hebben gegeven om het artikel van Wilders te plaatsen? Noem er twee en geef bij elk criterium een voorbeeld uit of naar aanleiding van tekst 1.

De ophef en discussie in de pers over de uitspraken van Wilders over de islam staan niet op zichzelf. Tekst 2 bespreekt het onderzoek van communicatiewetenschapper Vliegenthart naar de invloed van de berichtgeving over integratie op de populariteit van anti-immigratiepartijen. Vliegenthart heeft voor zijn onderzoek duizenden krantenberichten tussen 1995 en 2006 geanalyseerd.

De vragen 9 tot en met 13 hebben betrekking op het onderzoek in tekst 2.

Lees tekst 2.

- 2p **9** Wat is in het onderzoek van Vliegenthart de afhankelijke variabele? Noem ook de twee onafhankelijke variabelen.
- 2p **10** Formuleer de hypothese die ten grondslag heeft gelegen aan dit onderzoek.

Het onderzoek van Vliegenthart betreft een analyse van de inhoud van krantenberichten. Zie de regels 14-16. Wetenschappelijk onderzoek moet voldoen aan de eis van betrouwbaarheid.

- 1p **11** Wat houdt de eis van betrouwbaarheid in voor het doen van onderzoek?

Vliegenthart laat zien dat de inhoud van de krantenartikelen over integratie erg is veranderd tussen 1995 en 2006. Je zou in dit verband kunnen spreken van een veranderd mediaframe.

- 2p **12** Leg uit dat er in de berichtgeving over integratie sprake is van een veranderd mediaframe. Geef eerst een definitie van het begrip mediaframe.

- Over de invloed van de media bestaan verschillende theorieën. Eén daarvan is de agendasettingtheorie. De framingtheorie is daar weer uit voortgekomen.
- 3p 13 Leg uit dat onderzoeker Vliegthart bij de opzet van zijn onderzoek **niet** uitgegaan is van de oorspronkelijke agendasettingtheorie. Geef eerst een beschrijving van deze theorie.